

Glimt av den eldste skihistorie

Ski som er funnet i myr viser at skiløpningen går tilbake til forhistorisk tid her i landet. I vår mytologi fortelles at "vår stamfar" NOR ventet ved Den botniske bukt til det ble godt skiføre, før han med sitt følge bega seg over grensen til Norge.

Ca. 550 etter Kr. fødsel omtaler den bysantiske historiker Procopius "scrid-finnene" som gode skiløpere. 400 år senere forteller dronning Gunnhild at lappene er så dyktige på ski at dyrene ikke kan unnfly dem. År 950 omtales Ull som skiløperguden, mens Skade får betegnelsen skiløpningens gudinne. Ifølge Egil Skallagrimsos saga sendte Håkon den gode skiløpere ut for å kreve inn skatt. De gikk på ski tilbake over Dovrefjell.

Første gang ski er nevnt i krigshistorien er i slaget ved Oslo 6. mars 1200. Kong Sverre ga Pål Belte ordre om å sende skiløpere for å utspeide fienden i Ryenbergene. I slutten av januar 1206 ble den 2-årige kongesønn Håkon Håkonsen bragt over fjellet fra Lillehammer til Østerdalen av dyktige skiløpere. "Man hadde ikke anden Mat end smeltet Sne at give lille Håkon" står det i Øverlands Norgeshistorie I, s. 156. Den svenske biskop Olaus Magnus, som hadde gjort en reise i Norge i 1518, beskriver skiene som 8-9 fot lange, 1 fot lengre til høyre ben. I Kongespeilet skrives det om "en mengde menn som kan bruke sine ski så godt at de i et renn rammer med sitt spyd 9 reinsdyr og baketter enda flere."

Carl B. Rosen utga 1865 boken "Om Skiløbningen." Her omtales en finn, Torkjel, som narret 300 svenske skiløpere ut for et stup. Jeg ser at Anders Faye i "Norske Folkesagn" stadfester hendelsen i Mandfjordfjellet i Tysfjorden. Her skal menneskeben ha ligget til 1782.

I 1722 innførte Hans Egede skiene på Grønland. I Poul Egedes journal står det : "Den grønlandske ungdom havde stor lyst til at drive gjæk med oss. Derimod kunde vi gjøre os til af at gaa paa skøyter og ski." Det første skiløperreglement i verden ble skrevet av oberst Jens Henrik Emahausen i 1733. En av de første som nevner skismøring er oberstløytnant C. Hals i 1761 : "Naar Sneen hænger ved, bør Karlen være forsynt med Ister for at smøre Langskieet. Premie i forbindelse med skirenn nevnes første gang i 1767. I 1779 ga Ludvig Holberg ut "Geographie eller "Jordbeskrivelse." Her står bl.a. : "I Norge er det almindeligt at smaa Drengé øve sig til at gaa paa Skier."

I verdens skilitteratur er hopping på ski første gang nevnt i 1808. Den dengang 17-årige telemarking Olaf Rye lå vinteren 1808 innkvartert som soldat i Eidsberg i Østfold. I håndskrevne erindringer av major Jens E. Hjort heter det om Ryes skiløperferdighet : " I en anstillet hopskridning i en dyp dal, hvor der blev opkastet en snebanke, blev han staaende paa skiene, idet han gjorde et sterkt løp og et hopp, der førte ham med skiene 15 alen fra bakken." Rye ble senere general (Falt ved Frederica i Danmark 1849) I Morgenbladet 4. jan. 1850 står det at Myllarguten gikk på ski fra Bø i Telemark til Bergen. Han var invitert av Ole Bull til å være med på innvielsen av Bergen Teater.

Det første langrenn (militære renn unntatt) ble avviklet i Tromsø vinteren 1843. Vinneren brukte ca. 30 minutter. Han brukte 2 staver, noe som først ble tillatt i 1887.

I 1850 begynte Sondre Nordheim med bindinger som gjorde det mulig å svinge. Dermed var den moderne skiløpning begynt.

John Sand